

Hazırlayan:
Prof. Dr. Kerem Alkin
Türkiye İMSAD Ekonomi Danışmanı

ABD'nin 1. çeyrek ve 2. çeyrek büyüme verilerinin hayal kırıklığına sebep olması ile, ciddi değer kaybı yaşayan dolar, TL karşısında da 3,00 TL psikolojik sınırının altına indi. Menfur darbe girişimi sonrasında, 3,10 TL'yi bile gören dolar kurunun, bu hafta yeniden 3,00-2,96 TL bandına oturması, 5 Ağustos'ta Moody's in atacağı adıma bağlı. 5 Ağustos Cuma, ABD'nin temmuz ayı istihdam verisi nedeniyle de kritik önemde . Halkımızın döviz hesaplarından çektiği 9.4 milyar doların üçte ikisini TL olarak yine bankalara yatırdığı, yaklaşık 3.1 milyar dolarını ise yastık altına çektiği ifade edilebilir. Bu hafta, Ekonomi Yönetimi'nin açıklayacağı paketler yoğunlaşabilir.

- Geçtiğimiz haftanın, uluslararası finans çevreleri için en iki kritik başlığı, ABD Merkez Bankası'nın (FED) Açık Piyasa Komitesi'nin (FOMC) ve Japon Merkez Bankası'nın (BoJ) faiz ve para politikası karar toplantılarıydı. FED yetkililerinin faiz artışı konusunda verebilecekleri mesaja yönelik beklentiyle, **Dolar Endeksi, 22 Temmuz Cuma günü 97.47 puandan kapatmış ve 25 Temmuz'la başlayan geçtiğimiz haftaya da 97.38'den başlamıştı.** FOMC'nin 26-27 Temmuz toplantısı sonrasında, **27 Temmuz'da gelen faiz kararı,** para politikasındaki koşulların sabit tutulmasına işaret etse de, **FED yetkililerinin açıklamalarında, ABD ekonomisindeki kısa vadeli risklerin azaldığına dikkat çekmeleri ve bu yıl içinde yeni bir faiz artırımına gidilebileceğine işaret etmeleri; hatta, "Eylül ayında bir faiz artışı mümkün" mesajının da öne çıkması, faiz artışı için Eylül'e açık kapı bırakılması doların önde gelen ülke para birimleri karşısında güçlenmesini sağladı. Bu nedenle, 26 Temmuz Salı ile, 28 Temmuz Perşembe arası, Dolar Endeksi 97.16 ile 96.74 arasında salındı.** Dolar özellikle yen ve Euro karşısında yukarı yönlü hareketlendi. **Ta ki, 29 Temmuz Cuma günü, ABD ekonomisinin 2. çeyrek büyüme verisi açıklanana kadar.**
- Geçen haftaki raporda, 29 Temmuz Cuma günü açıklanacak olan ABD'nin 2. Çeyrek büyüme verilerine yönelik ilk tahminlerin, ABD Doları'nın ağustos ayını daha güçlü bir performans ile geçip geçmeyeceği konusunda gereken ipucunu vereceğini belirtmiştim. **Nitekim, ABD Ticaret Bakanlığı'nın açıkladığı veriler, ABD ekonomisinin yılın 2. çeyreğinde yüzde 1.2 ile beklentilerin altında büyüdüğüne işaret edince, ABD Doları'nda sert bir değer kaybı gözlemlendi.** Uluslararası ekonomi ve finans haber ajanslarının anketleri, ekonomist ve piyasa profesyonellerinin

beklentilerinin ortalaması, ABD ekonomisinin yüzde 2.5'lik büyüme yakalayabileceğine işaret ediyordu. 2. çeyrekte kişisel harcamalar ise, yıllık bazda %4.2 arttı ve bu veri 2014 yılının sonundan beri en büyük artış oldu. Beklenti ise 4.4 artışı. **Küresel piyasa aktörleri için ikinci şok ise, ABD ekonomisinin ilk çeyrek büyüme verisinin de yüzde 1.1'den yüzde 0.8'e revize edilmesiydi. Daha, 2 gün önce, eylül ayı için faiz artışı olasılığını potada tutan FED yetkilileri açısından, ABD ekonomisindeki bu tablo, faiz artışı için gerekli olan sürdürülebilir iyileşmeye işaret etmediği gibi, ABD ekonomisinin görünümüne dair risklerin de arttığı izlenimini güçlendirdi.**

- **Malum, Dolar Endeksi'nde 97.72 puan ile 98.12 puan aralığı kritik önemde. Bu puan aralığının yukarısına doğru her hareket, euro-dolar paritesini 1,08 dolar ve altına götürebilecek bir harekete işaret ediyor. Bu aralık'tan ne kadar uzaklaşırsa, parite o ölçüde 1,12 dolara yaklaşıyor; hatta yeniden 1,12-1,15 dolar bandına oturabiliyor. 27 Temmuz'da hala 97 puanın üzerinde olan ve 28 Temmuz'u da 96.74 puandan kapatan Dolar Endeksi'nin, 29 Temmuz Cuma gününe 96.58 puan düzeyinden başladıktan sonra, hayal kırıklığına sebep olan ABD'nin 1. Çeyrek revize ve 2. Çeyrek ilk tahmin büyüme verileri sonrasında, 29 Temmuz Cuma gününü 95.53'den kapatmasına şaşmamak gerek. 1 Ağustos'la başlayan yeni haftaya da, 95.53 puan ile 95.70 puan aralığında salınarak başlayan Dolar Endeksi, euro-dolar paritesini de 1,1184-1,1163 dolar aralığında salınmasına sebep olmakta. Brexit kaynaklı olarak, paritenin 1,12 doları kırması zor. Ama, paritenin 1,12-1,08 dolar bandının tepe noktasına yakın hareket etmesi, 31 Temmuz pazar akşamından itibaren ve 1 Ağustos pazartesi sabahı itibariyle, dolar-TL kurunu 3,00 TL psikolojik sınırının altına getirmiş durumda.**
- **Hayal kırıklığına sebep olan ABD'nin ilk iki çeyrek büyüme verileri sonrası, ABD'li uluslararası finans kurumu Morgan Stanley'in küresel döviz baş stratejisti Hans Redeker'in yorumu, doların önümüzdeki birkaç ay içerisinde yüzde 5 düşeceği, FED'in yakın bir zamanda faiz artırımına gitmeyeceği ve ABD'nin ekonomik verilerinin giderek kötüleşeceği şeklinde oldu.** Nitekim, ABD Doları, büyüme verilerinin ekonomistlerin tahmininden neredeyse yarısında kalmasının ardından, **29 Temmuz Cuma günü, sadece 1 günde yüzde 1.3 değer kaybederek, nisan ayından beri en kötü haftasını yaşamış oldu.** Redeker, ABD ekonomisinin gösterdiği performansa yönelik oldukça kötümser olduklarını ve **ABD'nin iç göstergelerine baktıklarında, talep gücünün zayıflayacağını gördüklerini belirtmiş. Küresel piyasalarda döviz kurları üzerine vadeli işlem yapan uzmanlar, FED'in bu sene bir kez faiz artırma ihtimalini 3'te 1'e (yüzde 33) düşürmüş durumdadır.** Oysa, 27 Temmuz Çarşamba günü tamamlanan FED toplantısı sonrası, bu oran yüzde 50'yd. 1-5 Ağustos haftası, bu hafta, ABD'nin temmuz ayı imalat sanayi ve istihdam verileri açıklanacak. **5 Ağustos Cuma günü açıklanacak istihdam verilerinin de kötü gelmesi, FED'in yıl sonuna kadarki politikası hakkında daha net bir okuma yapılmasını sağlayabilir.**

- Malum, hain darbe girişiminin gerçekleştiği 15 Temmuz gecesinin hemen öncesinde, Türk Ekonomisi'ne yönelik algının iyileştiği ve **Türk Lirası'nın kimi gelişmekte olan ülke paralarından pozitif ayrıştığı bir süreçte, haziran ayı sonunda 159.7 milyar dolar olan döviz mevduatı toplamı, 2.2 milyar dolar çekilerek, 15 Temmuz akşamı 157.5 milyar dolara inmişti. 30 Haziran Perşembe ile 15 Temmuz arasında, 6.5 milyar TL düzeyine gelen bu çekilen döviz mevduatının 3,7 milyar TL'si, aşağı yukarı yarısı TL mevduatına yatırılmış. Menfur darbe girişimi sonrasındaki ilk işlem haftasında, 18-22 Temmuz haftası, halkımız ve iş dünyası 8.7 milyar dolar döviz mevduatından çekmiş, bunun kabaca 6 ile 6.2 milyar dolarını, yani 18.1 milyar TL'sini götürüp yeniden TL mevduatı olarak yine bankalara yatırmış. Kalan 2.5 milyar dolarla, ya borç kapattı, ya da bu parayı yastık altına çekti; ya da her ikisini de yaptı. Açıklanan veriler, sonrasında çekilen döviz ile birlikte, döviz mevduatındaki gerilemenin 9.4 milyar doları bulduğunu gösteriyor.** Bir hafta sonra, 8 Ağustos Pazartesi raporumuzda, 25-29 Temmuz haftası ne olmuş, bunu da aktarabilecek durumda olacağız.
- **Türkiye'nin menkul kıymetlerine portföy amaçlı yatırım yapan yabancılar, 2014 yılı sonunda 61.8 milyar dolar hisse senedi portföyü elinde bulundurmaktaydı.** Ancak, 2015 yılında, Türkiye'nin bir çok gelişmekte olan ülkeden pozitif ayrışamayarak, net sermaye çıkışına konu olması sonrasında, yabancıların hisse senedi portföyü, 2016 yılı şubat ayında 41.5 milyar dolara kadar inmişti. **Ardından, Türkiye'nin beklenenden yüksek gelen büyüme verisi ve ekonomik dinamizmi ile, yabancılar hisse senedi portföylerini nisan ayı sonunda yeniden 50 milyar doların üzerine çıkarmış olsalar da, IŞİD, DAESH ve PKK'nın terör eylemlerinin getirdiği keyifsizlik ile, haziran ayı sonunda hisse senedi portföy büyüklüğü 42.3 milyar dolara yeniden gerilemişti. Temmuz ayına ise, yine Türkiye ile ilgili pozitif algıyla girmiştik. 8 Temmuz Cuma ile biten hafta, sadece 24 milyon dolarlık hisse senedi portföy azalması sonrasında, 15 Temmuz ile biten hafta, yabancılar yeniden 374 milyon dolarlık ciddi hisse senedi alımı yapmışlardı ve bu alım Borsa İstanbul 100 Endeksi'ne de yansımıştı. Menfur darbe girişiminin ilk şokunun yaşandığı 18-22 Temmuz haftası ise, yabancıların 220 milyon dolar hisse senedi sattıkları görülüyor. Bu rakam, bir önceki haftaki girişin altında.**
- Tahvilde ise, **yabancıların en yüksek miktarda Türk Hazine tahvili tuttuğu yıl 2012 yılı sonunda 53 milyar dolara yakın bir tahvil portföyü idi.** O tarihten bu yana, Türk Hazine tahvil portföyü azaltan yabancılar, 2013 sonunda 39.3 milyar dolar, 2014 sonunda ise 39.7 milyar dolar tahvil portföyü taşımaktaydılar. **2016 yılı ocak ayı sonunda 26.2 milyar dolara kadar küçülen yabancıların Türk Hazinesi tahvil portföyü,** nisan ayında 32.4 milyar dolara çıkmıştı. Mayıs ayında 31 milyar doların altına tekrar gerilese de, haziran ayı sonunda yeniden 32 milyar doların üzerindeydi. 8 Temmuz haftası 102 milyon dolar tahvil satan yabancılar, **15 Temmuz Cuma ile biten hafta 987 milyon dolar net Türk Hazine tahvili almışlardı. Menfur darbe girişiminin ilk şoklarının yaşandığı hafta,**

Moody's in mesajları ve S&P'nin not kırmasına rağmen, yabancılar sadece 246 milyon dolarlık bir net tahvil satışı yaptılar. Bu 11-15 Temmuz haftası aldıkları 1 milyar dolara yakın tahvil rakamının altında. Sonuç olarak, yabancılar tüm menkul kıymetlerden 18-22 Temmuz haftası sadece 522 milyon dolarlık net çıkış yaptılar ki, menfur bir darbe girişimi sonrasında, bu rakam daha da kötü olabilirdi. Bu veriler, yerli yatırımcıların hisse senedi ve tahvilden daha fazla çıkmış olabileceklerini ve yerli sermaye piyasası yatırımcısının sattığı hisse senedi ve tahvilin parası ile döviz alıp, yastık altına koymuş olabileceği ihtimalini güçlendiriyor. Yani, 18-22 Temmuz haftası, TL'nin değer kaybetmesinde, dolar-TL kurunun bir ara 3,10 TL'ye yaklaşmasında, yabancı portföy yatırımcıları değil, yerli portföy yatırımcıları esas rol oynamış.

- **Nitekim, Başbakan eski Yardımcısı Babacan da**, ilk hafta, Türk lirasında dolara karşı yüzde 6,5'lik bir değer kaybı olduğunu, borsada yüzde 13'lük bir düşüş gerçekleştiğini hatırlatarak, **"Bu ağırlıklı olarak bir yeniden fiyatlandırma hareketiydi. Çok şükür Türkiye'den büyük bir sermaye çıkışı söz konusu değil. Bir kredi derecelendirme kuruluşunun çok acele bir şekilde Türkiye'nin kredi notunu düşürmesi bir miktar yatırımcılarda kafa karışıklığına sebep oldu ama diğerleri daha itidalli tutum aldı.** İkinci hafta bu kayıpların bir kısmını piyasalarımız geri kazandı. **Tahvil faizlerimiz 1 puan artmıştı, o maksimum noktaya göre geri 0,4 puan düştü. Borsadaki kayıp yüzde 8,7'ye indi. Birinci haftadaki olağanüstü şartlar ve piyasanın hızlı tepkisi ikinci hafta biraz daha yumuşamış oldu ve geriye dönüş de başladı."** diye belirtmiş.
- Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, 175 bin alıcının yararlanacağı indirim kampanyasını 22 Ağustos'ta başlatacak. TOKİ Başkanı Ergün Turan, yaptığı açıklamada, borcunu erken kapatıp tapusunu almak isteyen konut ve iş yeri sahiplerinden yoğun talep geldiğini vurguladı. **Talepler üzerine her yıl olduğu gibi bu yıl da borcunu ödeyerek tapusunu almak isteyen vatandaşlar için indirim kampanyası başlattıklarını belirten Turan, yüzde 20 indirim uygulanacak kampanyaya başvuruların 22 Ağustos-30 Eylül tarihleri arasında yapılacağını söyledi.** İndirim kampanyasından yararlanmak isteyen konut ve iş yeri alıcılarının bu tarihler arasında ilgili bankaya başvuruda bulunabileceğini ifade eden Turan, "Bu tarihten sonra yapılacak borç kapatmalarında söz konusu indirim oranından yararlanılması mümkün olmayacak." dedi.
- Kampanyadan, satışları 2013 yılı sonuna kadar gerçekleştirilmiş ve geri ödeme taksiti 2013 yılı sonuna kadar başlamış konut ve iş yerleri sahiplerinin yararlanabileceğini söyleyen Turan, şu değerlendirmede bulundu: "Vadesi 12 ay ve daha az kalan projeler indirim kampanyasına dahil edilmeyecek. İndirim uygulaması kapsamına alınan projelerdeki konut ve iş yeri alıcılarının başvuru tarihi itibarıyla İdareye ödemekle yükümlü oldukları aidat, emlak vergisi gibi herhangi bir borçlarının bulunmaması gerekiyor." TOKİ tarafından satışları 2013 yılı sonuna kadar gerçekleştirilmiş, geri

ödeme taksiti 2013 yılı sonuna kadar başlamış ve geri ödemeleri hali hazırda devam eden 174 bin 441 konut ve bin 379 iş yeri bulunuyor.

- Ekonomik güven endeksi, hazırda geçen aya göre yüzde 1,3 artarak 83,33'e yükseldi. **Türkiye İstatistik Kurumu'nun geçen hafta açıkladığı veriler (TÜİK), ekonomik güven endeksinin, hazırda geçen aya göre yüzde 1,3 artarak 82,26 değerinden 83,33 değerine çıktığını gösteriyor.** Ekonomik güven endeksindeki artış, inşaat sektörü, hizmet sektörü ve tüketici güven endekslerindeki artışlardan kaynaklanmakta. Hazırda, inşaat sektörü güven endeksi yüzde 2,2 artarak 80,94, hizmet sektörü güven endeksi yüzde 1,3 artarak 95,75, tüketici güven endeksi yüzde 1 artarak 69,43 değerine yükseldi. Reel kesim (imalat sanayi) güven endeksi yüzde 1,3 azalarak 104,3 değerine, **perakende ticaret güven endeksi ise yüzde 4 gerileyerek 99,65 değerine düştü.**

Ekonomik güven endeksi, Haziran 2016

